

TEREMTETT REND

Dargay Lajos kiállítása elé

Dargay Lajos pályája és életműve a magyar képzőművészet 60-as és 70-es években nyitó új lehetőségeivel élő alkotók egyik legpozitívabb „eseménye/eredménye”. Félbehagyott iparművészeti főiskolai tanulmányok után tanítói praxissal 1964 és 1967 között Vilt Tibor és Schaár Erzsébet műtermében dolgozott és szerzett meghatározó tapasztalatokat. Első külföldi útján, Párizsban megismerkedett Nicolas Schöfferral, azzal a világszerte elismert tisztelt magyar származású kibernetikus szobrásszal, akinek a Múcsarnokban 2016-ban nagyszabású kiállítást rendeztünk.

Kurátorként Rockenbauer Zoltán a képzőművészeti, jómagam az urbanisztikai teljesítményre fókuszáltunk. Most annak a 2018-ban elhunyt Dargay Lajosnak szentelünk kiállítást, aki előbb Schöffert tanítványaként, később munkatársaként vált a magyarországi kinetikus-kibernetikus művészet úttörő képviselőjévé. Szerepet vállalt abban, hogy Schöffert tárt karokkal fogadják Magyarországon. Dargay egyik főműve, az egri „kibernetikus fénytorony” 1978-ban azt a modern városi környezet számára megfogalmazott szinte kultikus eszményt képviselte, amely a kozmosz rendjét, a természet és az ember alkotta környezet lehetséges harmóniáját hirdette (a szobor csak két évtizedet élt meg).

Dargay filozófiai háttérét a klasszikus görög világképben kulcsszerepet játszó Kalokagathia – a szépség, a nemesség és a szellemi magasság eszménye adta, míg alkotómódszere a modern technikákra támaszkodott. Így elődeinek Moholy-Nagy László, Kassák Lajos, Kepes György és mestere Nicolas Schöffert tekinthető.

Dargay művészetének egyik alkotó eleme a fény. Moholy-Nagy fény-tér-modulátora nyomán nála fénymodulátor plasztikák sora épült. Épült, mert alkotásait az építészeti térrel való szerves kapcsolatra szerkesztette – mérnöki precizitással készült tervrajzok alapján dolgozott. Nemcsak Kassák képarchitektúrájának háromdimenzióssá tétele, de a modernista városkép és a lakosság megszólításának sokadik dimenziója foglalkoztatta.

Hangyel Orsolya, a Dargay Lajos Alapítvány művészettörténésze soraival zárnam a bevezetőt: „A vonalak, a fények, az árnyak, a képek és a tükröződések mentén Kalokagathia, s az »emberi természet jobb angyala« igazolhatja kiállításunk látogatói számára is Dargay Lajos alkotásainak üzenetét.”

Köszönet illeti a kiállítás kurátorát, Rockenbauer Zoltánt, kurátorasszisztensét, Markovits Évát, a kísérőkiadvány és a tárlat látványának grafikusát, Vajdics Tamást valamint a Múcsarnok a kiállítás létrehozásában közreműködő minden munkatársát.

Szegő György